

Μ' ὀλόγρυσσο γτενάκι τὰ γτενίξει
καὶ τραγουδάει ἕνα σκοπὸ ἢ ξανθὴ :
Ἵ τούς θαυμαστοὺς τοὺς ἤγους ποῦ σκορπίζει
δὲν εἶνε νοὺς ποῦ νὰ μὴ μαγευθῆ.

Τὸν ναύτη 'ς τὴ βαρκούλα τὸν ἀρπάζει
λαχτάρα ποῦ σαλεύει τὰ μυαλά.
Τοὺς βράγους ποῦ προβάλλουν δὲν κυττάζει,
ἀπάνω μόνο βλέπει 'ς τ' ἀψηλά.

Φοβοῦμαι πῶς τὸ κῦμα θενὰ φάη
καὶ ναύτη καὶ βαρκούλα τώρα δά :
Ἄχ ! ὄλ' αὐτὰ τὰ κάμν' ἢ Λαρελάῦ
μὲ τὸ γλυκὸ σκοπὸ ποῦ τραγουδᾷ.

Ἄγνωμοσύνη θὰ ἦτο ἂν ἐκλείομεν τὴν μελέτην
ταύτην χωρὶς ν' ἀποδώσωμεν δίκαιον εἰς τὸν Οὐ-
λανδ, ὁ ὁποῖος ἐποίησε πολλὰ καὶ περικαλλῆ βελ-
λίσματα. Παράδειγμα τῆς συγκινητικῆς του τέχνης
ἔστω τὸ ἐπόμενον :

Πές μου τὸ εἶδες τὸ παλάτι, ποῦναι
ψηλὸ παλάτι 'ς τὴν ἀρογιαλιά ;
Τὰ νέφη ἀπ' ἐπάνω του περνοῦνε
χρυσοβαμμένα καὶ τρανταφυλλιὰ.

Θαρρεῖς νὰ σκύψῃ 'ς τὸν καθρέφτη θέλει,
'ς τὰ χρυσταλλένια τοῦ γυαλοῦ νερά.
Θαρρεῖς τραδιάει νὰ φθάσῃ τὴν νεφέλη,
ποῦ τὴν χρυσώνει ἢ δύσι ἢ φλογερά.

Τὸ εἶδα ναί, ὄλο ὁμορφιά καὶ χάρι.
τὸ ἀψηλὸ παλάτι 'ς τὸ γυαλό.
Ἄπανωθιό του τ' ἀργυρὸ φεγγάρι,
τριγύρω του ἕνα σύννεφο θολό.

Ἄκουσες τὸν ἀέρ' αὐτοῦ νὰ ψάλλῃ,
τὸ κῦμα, ποῦ σαλεύει δροσερό ;
Ἄκουσες ἀπ' τὴ σάλα τὴ μεγάλη
παιχνίδια καὶ τραγοῦδι γιορτερό ;

Οἱ ἄνεμοι κοιμόντανε 'ς τὰ ἀνώγεια,
τὰ κύματα χαμαὶ 'ς τὴν ἀμουδιά.
Ἄκουσα ἀπὸ τὴ σάλα φωιολόγια,
ποῦ μὲ ἔρραγίσαν τὴν φτωχὴ καρδιά.

Τὸν βασιλιὰ τὸν εἶδες νὰ γυρίζῃ
μὲ τὴν βασιλισσά του τὴν κυρά,
τὸν κόκκινο μανδύα ν' ἀνεμίξῃ,
καὶ τὴν χρυσὴ κορώνα νὰ φορᾷ :

Δὲν εἶδες πῶς συνώδευαν μιὰ νέα,
μὲ γλυκερὴ χαρὰ μιὰ κοπελιά,
ὡσὰν τὸν ἥλιο λαμπερὴ καὶ ὠραία,
μὲ τὰ χρυσᾶ, τ' ἀστραφτερά μαλλιὰ :

Τοὺς εἶδον τοὺς γονιούς. Τὸ μέτωπό τους
δὲν τὸ ἔστεφε ἢ κορώνα φωτεινά.
Ἵ τὰ μαῦρα βουτηγμένοι ἦταν οἱ δύο τους,
τὴν κόρη — δὲν τὴν εἶδαν ποθενά !

Ἄξιοθαύμαστος δὲ εἶνε ὁ Οὐλανδ διότι αὐτὸς
μετήγαγε τὸ βάλλισμα εἰς τὴν μουσικὴν. Ὅστις
ἐπιθυμῆ βαλλιστικὴν ποίησιν ὀλιγολογωτέραν ἀπὸ
τὸ ἐπόμενον Ὀνειρον ἄς ὑπάγῃ νὰ ἀκούσῃ μουσικὰ
βαλλίσματα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δυστυχῶς δὲν
ὑπάρχουσιν εἰς τὴν πατρίδα μας.

Μέσ' 'ς τὸν πανώριο κῆπο περπατοῦνε
δύο, ποῦ κρυφογαπισοῦντ' ἀπὸ καιρό.
Ἔτσι γλωμοὶ καὶ ἀρρωστημένοι ποῦναι,
καθῆσανε σὲ μέρος ἀνοηρό.

Φιλήθηκαν 'ς τὰ μάγουλα οἱ καῦμένοι,
φιλήθηκαν 'ς τὸ στόμα, ὄλο φωτιά,
εἰμείνανε σφιγτὰ ἀγκαλιασμένοι,
ξανάνιωσαν, δὲν ἔχουν ἀρρωστία.

Δυὸ δυνατὰ κουδοῦνια κουδουνίζουν.
Ἐσθύσθη τ' ὄνειρό τους ἔδεκεῖ :
Τὴν νέα μέσ' 'ς τὸ μοναστήρι γτίζουν,
τὸν νέο 'ς τὴ βαθεῖα τὴ φυλακὴ !

Καὶ τώρα, ἀναγνώσταί μου καὶ ἀναγνώστριαι,
ἕνα λόγον, ἢ μᾶλλον ἕνα ἐπίλογον. Τινὲς ἐξ ὑμῶν
μορφάζετε διότι, ἐνῶ σᾶς ἔταξα ἀδάμαντας καὶ
μαργαρίτας σᾶς ἐφίλεψα μὲ στίχους, στίχους, στί-
χους. Μὲ συγχωρεῖτε ! Οἱ στίχοι τοὺς ὁποῖους σᾶς
παρέθεσα εἶναι ἀδάμαντες καὶ μαργαρίται τιμαλ-
φέστατοι, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι πλουτίζουν καὶ κο-
σμοῦν τὰ στήθη καὶ τὰς κεφαλὰς ὄχι ἀπ' ἔξω ἀλλ'
ἀπὸ μέσα.

Κατὰ Μάρτιον 1893.

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΙ
ΛΑΤΙΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΥΡΟΥ
ΕΚΘΕΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΕΡΙΦΟΥ

Α'

Ἄντωνιος Ἰουστινιάνι.

Κατήγετο ἐκ τῆς μεγάλης ἐκείνης τῶν Ἰουστινιάνι
οἰκογενείας ἣτις διετέλεσε κυρίαρχος τῆς νήσου Χίου.
Ἐγεννήθη ἐν Νάξῳ τῇ 13 Ἰουνίου 1663. Ἀφοῦ διηλ-
θεν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τὰ δεκαπέντε ἔτη τῆς ἡλικίας
του, παρέλαβεν αὐτὸν ὁ πατήρ του Ἰωάννης καὶ ἔφερεν
εἰς Γενεύην ὅπου τὸν ἐνέγραψε, τῇ 16 Αὐγούστου
1681, εἰς τὴν Χρυσὴν Βίβλον τῆς δημοκρατίας
ἐκείνης. Ἐκείθεν μετέβη εἰς Ρώμην ὅπου ἐσπούδασε
τὰ ἱερά μαθήματα ὡς ὑπότροφος ἐν τῷ τοῦ Οὐρβανοῦ
κολλεγίῳ. Περαιτώσας τὰς σπουδὰς του ἐχειροτονήθη
ἱερεὺς καὶ κατόπιν διωρίσθη ἀποστολικὸς τοποτηρητῆς
εἰς Σμύρνην. Περὶ δὲ τὸ ἔτος 1694 ἐξελέγη Ἐπί-
σκοπος Σύρου (Codex seu Registrum κ.τ.λ. An-
tonio Iustiniano archiepiscopo Naxopariensis,
χειρόγρ. σελ. 1 καὶ 2), καὶ τῇ 17 Ἰουλίου τοῦ 1698
διωρίσθη ὑπὸ τοῦ Πάπα Ἰννοκεντίου τοῦ ΙΒ' ἀποστο-
λικὸς ἐπισκέπτης ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει μέχρι Ζακύν-
θου καὶ Κεφαλληνίας συμπεριλαμβανομένης, ὡς δηλοῖ
ἢ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς ἐνταῦθα ἀρχιεπισκοπῆς ἀποκει-
μένην παπικὴν, ἐπὶ διθεύρας, βούλλα. Τὴν ἀνατεθεῖσαν
αὐτῷ ἐντολὴν τῆς ἐπισκέψεως τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Κυ-
κλάδων ἐξετέλεσε κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1700 καὶ ὑπέβαλε
τῷ ἐν Ρώμῃ ἱερῷ Συνεδρίῳ τὰς περὶ αὐτῶν ἐκθέσεις
του. Ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα προεδιέβασθη (17 Φε-
βρουαρίου 1701), ὑπὸ τοῦ Πάπα Κλήμεντος τοῦ ΙΒ'
εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Παροναξίας ἀνατεθείσης αὐτῷ
συγχρόνως καὶ τῆς διευθύνσεως τῆς Ἐπισκοπῆς Μή-

λου, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς ἐν τῷ αὐτῷ ἀρχεῖῳ ἀποκειμένης παπικῆς περὶ τοῦ προβιβασμοῦ τοῦ βουλάας. Ὁ Ἰουστινιάνι ἐγκατέστη ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπικῇ ἔδρᾳ τῇ 4 Δεκεμβρίου 1701 (Codex seu Registrum κ.τ.λ. σ. 1). Τὸ ἐπόμενον δὲ ἔτος (4 Αὐγούστου 1702) ἀνετέθη αὐτῷ, Παπικῷ διατάγματι (ἐν τῷ αὐτῷ ἀρχεῖῳ ἀποκειμένῳ) καὶ ἡ διεύθυνσις τῆς Ἐπισκοπῆς Ἀνδρόου. Ποιμάνας δ' εὐδοκίμως τὸ ποιμνιόν του ἐπὶ 29 περιῖπου ἔτη, ἀπέθανεν ἐν τῇ ἔδρᾳ του, τῇ Νάξῳ, τὴν 21 Μαρτίου 1730 (Registro de' morti, vol. 3, σ. 48).

B'

Ἐκθέσις περὶ τῆς νήσου Σερῖφου.

Εἶδομεν ἐκ τῆς ἀνωτέρω συντόμου βιογραφικῆς σημειώσεως τοῦ ἱεράρχου Ἀντωνίου Ἰουστινιάνι, ὅτι κατὰ τὸ θῆρος τοῦ 1700 περιῆλθε τὰς Κυκλάδας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐν αὐταῖς δυτικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὅτι τὰς περὶ αὐτῶν ἐκθέσεις του ὑπέβαλε τῷ ἐν Ρώμῃ ἱερῷ Συνεδρίῳ.

Ἐντυχῶν πρὸ τινος χειρογράφου τεύχει περιέχοντι πολλὰς ἐκ τῶν ὡς ἀνωτέρω ὑποβληθεισῶν ἐκθέσεων, Ἰταλιστὶ συντεταγμένω, φρονῶν δὲ ὅτι διὰ τῆς δημοσιεύσεως αὐτῶν μετὰ σχετικῶν μάλιστα ἀνεκδότων ἐγγράφων καὶ σημειώσεων παρ' ἐμοὶ ἀποκειμένων, θὰ παράσχῃ εἰς τὴν σκοτεινὴν εἰσέτι Ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῶν νήσων ἐπὶ Τουρκοκρατίας συμβολὴν λόγου τινας ἀξίαν, ἄρξομαι προσεχῶς τῆς ὡς ἀνωτέρω δημοσιεύσεως αὐτῶν ἐν μεταφράσει. Σήμερον δημοσιεύω μόνον ἐκ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου (ὅπερ εἶναι γεγραμμένον διὰ χειρὸς Νικολάου Μαράγον Συρίου ἱερέως καὶ γραμματέως τοῦ συντάξαντος τὰς ἐκθέσεις ταύτας Ἐπισκόπου Ἀντωνίου Ἰουστινιάνι), ἐκθεσιν περὶ τῆς νήσου Σερῖφου ὅπου ὁ ἐν λόγῳ Ἐπίσκοπος παρέμεινεν ἡμέρας τινὰς ἕνεκα τρικυμίας.

Ἡ ἐκθεσις αὕτη ἔχει οὕτω:

« Ἀναχωρήσας ἐκ τῆς νήσου Σίρνου ὅπως ἐξακολουθήσω τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἔλαβον ἀφορμὴν ἢ ἀνακράξω πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ τοῦ ἁγίου Πέτρου « Domine salva nos perimus », διότι μακρὰν τῆς ξηρᾶς, κατέλαβεν αἴφνης τὸ ἡμέτερον πλοῖον μακροῦ ἄνεμος μετὰ τόσης σφοδρότητος, ὥστε ὀλίγον ἔλειψε ἢ ἀναποδογυρῆσθαι αὐτό. Καὶ ἐὰν μετὰ ταχύτητος ἐν μιᾷ στιγμῇ δὲν ἐρρίπτομεν καὶ κατεβιάζομεν πάντα τὰ ἰστία, ἀναμφιβόλως ἠθέλομεν πάθῃ οἰκτρὸν ναυάγιον καὶ ἀπολεσθῶμεν πάντες· ἀλλ' ὁ Κύριος, πρὸς δόξαν τοῦ ὁποῖου ἀνέλαβον ταξιδεῖν τόσον ἐπικίνδυνον, ἠδύοκῆσεν ἵνα, διὰ τῆς δυνάμεως τῶν κωπῶν, τὰς ὁποίας ἀνέλαβον ὡσαύτως καὶ οἱ ἡμέτεροι ἱερεῖς καὶ κληρικοί¹, φθάσωμεν μετὰ πολλῶν μόχθων εἰς τὴν ξηρὰν ἐν τινὶ κολπίσκῳ, ὅπου, ἐπὶ ἀθλίω κλινῶν, διήλθομεν τὴν νύκτα ἐκείνην² καὶ γενομένης ἡμέρας ἐφθάσαμεν με εὐριον ἄνεμον εἰς τὴν νῆσον Σέρφον.

Αὕτη, ἔχουσα 35 μιλίων περιφέρειαν, εἶναι ὅλη ἄγονος καὶ πετρώδης³ ἔχει ἐν μόνον φρούριον τρία μίλια μακρὰν τῆς θαλάσσης μετὰ ἑκατοσίων κατοικῶν Ἀνατολικῶν, πολὺ ἀγροίκων, πτωχῶν καὶ ἐλεεινῶν, μὴ ζώντων ἐξ ἄλλου ἢ δι' ὀλίγου τυροῦ καὶ χοιρείου κρέατος ὅπερ ἀρθροῦν ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ. Οὗτοι κατὰ τὰ πνευματικὰ διευθύνονται ὑπὸ 15 ἱερέων, οἵτινες ἔχουσι τὴν φροντίδα ἱσχυρῶν Ἐκκλησιῶν, τόσον ὅμως ἀπικειμένων ὥστε μόλις ἔγνωσαν ἐκεῖνο ὅπερ ἀναγινώσκουσιν.

¹ Τὸν Ἰουστινιάνι παρηκολούθουν τρεῖς ἱερεῖς καὶ εἰς κληρικὸς ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ κώδικος τῆς ἐνταῦθα ἱερᾶς μονῆς τῶν Καπουτσίνων, σ. 187.

Ὅκτώ μίλια μακρὰν τοῦ φρουρίου ἐφ' ὑψηλῆς θέσεως ἐγείρεται ἐν μοναστήριον, περιτετευρισμένον ἐν εἶδει φρουρίου, ἐν τῷ ὁποίῳ βιοῦσιν 60 μοναχοὶ μετὰ τοῦ αὐτῶν ἡγουμένου. Ἐκ τούτων δέκα μόνον εἰσὶν ἱερωμένοι οἱ δὲ λοιποὶ λαϊκοί. Καὶ ἄλλοι μὲν ἀσχολοῦνται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἄλλοι δὲ ἀποστέλλονται εἰς τὰς ἄλλας νήσους διὰ νὰ ζητῶσιν ἐλεημοσύνην· ἐν τούτοις δὲν ἀρνοῦνται τὴν καλοκάγαθον φιλοξενίαν, ἀλλὰ προσφέρουσιν αὐτὴν τοῖς ταξιδιωταῖς καὶ ξένους πάσης φυλῆς κατὰ τὸ διάστημα καθ' ὃ διαμένουσιν ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μοναστηρίου, ὅπερ εἶναι σταυροπέδιον¹, ὑπάρχει ὠραία ἐκκλησία μετὰ τρούλλου, ἔχουσα μῆκος 30 βημάτων καὶ πλάτος 20, ἐστρωμένη δι' ἐξαιρετικῶν μαρμάρων τῆς Πάρου, ἀφιερωμένη εἰς τὸν ἅγιον Μιχαὴλ ἀρχάγγελον, καὶ τιμωμένη γενικῶς ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ἀνατολῆς.

Μεταδὴ εἰς τὸ μοναστήριον ἐκεῖνο, ἐγενόμην δεκτὸς μετ' εὐμενείας ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἄλλων μοναχῶν ὀδηγησάντων με διὰ κωδωνοκρουσίας, ψαλμῶν καὶ ὕμνων ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκ τῆς τοιαύτης πράξεως, ἐνόησα τὴν θρησκευτικὴν ἀπλότητα τῶν μοναχῶν ἐκείνων, οἵτινες, διὰ δειγμάτων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ, προσεπάθουν νὰ μὲ μεταχειρίζονται κατὰ τὸ διάστημα καθ' ὃ ἐκλείσθη ἐν τῷ βῆθέντι τόπῳ. Καὶ ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν διέγνων τὴν παντελῆ ἄγνοιαν εἰς τὴν διατελοῦσιν οἱ νησιῶται ἐκεῖνοι περὶ τὰ θεμελιώδη ἄρθρα τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ τὴν καλὴν διάθεσιν ἣν ἔχουσι ν' ἀκούσῃ τοῦ θεοῦ λόγου. Ἐκ τούτου δύναμαι νὰ ἐλπίζω ὅτι ἡ προορηθεῖσα μεταβατικὴ ἀποστολὴ τῶν Ἰησοῦτῶν², θὰ ἐπιφέρει καρποῦς εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανῶν ἐκείνων οἵτινες εἰσὶ πάντες Ἀνατολικοί· δὲν ὑπάρχει δὲ ἐν τῇ νήσῳ οὐδεὶς Λατίνος οὐδὲ ἀνάμνησις ὅτι ὑπῆρξαν ποτὲ τοιοῦτοι ἐν αὐτῇ. Θὰ ἦτο πολὺ φελέμιον ἐὰν τρόφιμός τις τοῦ Ἑλληνικοῦ τούτου κοληγίου³ ἠδύνατο νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ, πρὸς διδασκαλίαν καὶ καθοδήγησιν τῶν ψυχῶν ἐκείνων, με ἀντιμισθίαν τινὰ πρὸς συντήρησίν του⁴.

Ἐν Νάξῳ.

MIX. IAK. ΜΑΡΚΟΠΟΛΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀλεξάνδρου Ρ. Ραγκαβῆ ἀπομνημονεύματα. Τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδότης Γεώργιος Κασδόνης 1894. 8ον. Σελ. 392.

Τὰ ἄρτι ἐκδοθέντα ἀπομνημονεύματα τοῦ Α. Ραγκαβῆ ἀποτελοῦσιν οἰονεὶ αὐτοβιογραφίαν τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὁ ὁποῖος κομιδῇ νέος, καὶ εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης συστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας, μετέσχε τῶν κοινῶν, διαπρέψας ἐν τε τῷ πολιτικῷ καὶ φιλολογικῷ σταδίῳ. Ἐγγράφη δὲ ταῦτα περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου του, ὅτε εὐρίσκετο, ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει, εἰς τὸ τέρμα τοῦ σταθμοῦ τοῦ βίου περὶ τοῦ ὁποῖου ὀλίγον ἔμεινεν αὐτῷ διάστημα ὅπως ἐμπέση εἰς τὸ βάραθρον εἰς ὃ καταβυθίζεται ἡ ζωὴ.

Ὁ ἐκδοθεὶς πρῶτος τόμος τῶν Ἀπομνημονευμάτων διαιρεῖται χρονολογικῶς εἰς δύο μέρη· ἐν τῷ

¹ Τὸ χειρόγρ. « . . . ch' ὁ σταυροπέδιον, . . . ».

² Ἐν προηγουμένῃ ἐκθέσει ποιεῖται λόγος περὶ τῶν μεταβατικῶν ἀποστολῶν τῶν Ἰησοῦτῶν.

³ Τοῦ ἐν Ρώμῃ.